

Statistika učiteljskega izvenšolskega dela.

Za izpopolnitev statistik so pokazali od borji sreskih društev in predsedstva veliko razumevanje. Člani se zavedajo pomena in potrebe tega dela ter so se ga oprijeli z veliko vnemo, kar mora vsak tovariš, ki se resno zaveda stanovske borbe, iskreno pozdraviti. Samo z besedami, »ogorčenjem« in »visokim« stališčem ne bomo opravili ničesar. Vsako sabotiranje v tem pogledu je v škodo celokupnosti. To naj velja onim, ki skušajo izpodkopavati delo statistike. Dobro, da so zelo, zelo osamljeni!

Na priložena vprašanja sledeče:

1. Natančneje pojasnilo glede rubrike: Štev. društev, ki pridejo v poštev, štev. dela, ki krije v poštev (ali naj se pri posameznih delih zaznamujejo s črtico).

2. Ali naj izpolnijo, ozir. dajo podatke tudi neorganizirani učitelji osn. in mešč. šol?

3. Ali obdržijo člani izvode sami in se odpošljejo samo sumarični izvodi, isto, ali naj odpošljejo odseku za narodno izobrazbo ves material ali samo sumarični seznam?

K 1. Vsak član napravi črtico samo pri onem društvu in pri oni vrsti dela, pri katerem je soudeležen. Sreski poročevalci sešteje, po koliko članov je pri istem društvu ali pa iste vrste dela soudeleženih na podlagi izkazov poedinih članov.

K 2. Zelo razveseljivo je, da se tudi člani zanimajo za statistiko. Ker bo pri končnem rezultatu omenjeno, od koliko učiteljev je bila statistika izpolnjena, naj izpolnijo obrazce tudi ti. Povabite jih ob tej priliki, da vstopijo in se pridružijo skupni borbi.

K 3. Člani naj oddajo izvode skupno s sumarijem.

Splošne vesti.

— Seja širjega sosveta. Vse tov. predsednike opozarjamo ponovno, da bo seja širjega sosveta dne 31. maja 1931. v risalnici drž. ženskega učiteljskega v Mariboru. Začetek točno ob 8. uri. Pričakujemo polnoštevilno udeležbo.

— Ob izplačilu novih plač so darovali Učiteljskemu Domu v Mariboru: učiteljstvo I. deklaske osnovne šole v Mariboru 50 Din; učiteljstvo v St. Ilju pod Turjakom 20 Din. Iskrena zahvala! Tovariši, tovarišice, posnemajte jih!

— Ob izplačilu prvih prejemkov po novem čin. zak. Učiteljski dom v Ljubljani. Logaško okrajno učiteljsko društvo je poslalo za 100 članov po 5 Din = 500 Din kot dar za Učiteljski dom v Ljubljani. Člani ostalih društev, posnemajte! — Jos. Kobal, blagajnik.

— Po stanovski zavednosti prednjači učiteljsko logaškega sresa. K. notici v Učiteljskem Tovarišu z dne 14. V. 1931. dostavljamo sledeče pojasnilo: Ob priliki prejemkov plač po novem zakonu je razposlal odbor društva na vse šole poziv, da naj vsi darujejo a 5— Din za »Učiteljski dom« v Ljubljani. Pozivu so se odzvali vsi in istočasno tudi vsi pristopili v društvo tako, da danes nimamo več v našem srezu neorganiziranih tovarišev in tovarišic. Denar obenem nakazujemo. Discipliniranosti in zavednosti tovarišev(ice) izreka odbor tem potom svojo zahvalo. — Odbor.

LISTEK

Fedor Mihajlovič Dostojevski.

(Predavanje na sestanku »Pedagoškega krožka« v Zg. Sv. Kungoti, dne 23. IV. 1931.)

Kakor nam je vsem znano, je letos proslavil ves kulturni svet 50 letnico smrti enega najslavnejših duhov 19. stoletja, Fedorja Mihajloviča Dostojevskega. — Bodi mi dovoljeno, da spregovorim na današnjem sestanku tudi jaz nekaj skromnih besed v počastitev moža, ki velja za najglobljega poznavalca zločinskih in abnormalne duše. O tem izrednem možu se je tekom zadnjih decenij že tolikanj pisalo, da obstoja o njem že pravcata literatura. Nekateri teh biografij imajo seveda problematično vrednost, saj ni vse kleno, kar se je o Dostojevskem napisalo.

Fedor M. Dostojevski je bil sin zdravniška. Ze zgodaj se je pričel literarno uveljavljati in navduševal se je za tako zvane nove ideje, t. j. za socializem, ki je pravkar nastopal pot razširitve po svetu in tudi po Rusiji, ki je bila takrat še zelo plemiško avtokratična. Rusija je dušila svobodo besede in kritike ter hudo preganjala vse tiste duhove, ki so ji bili preveč moderni ali so propagirali »nove ideje.« Dostojevski se ni dolgo navduševal za nje, zakaj policija ga je kmalu zatvorila in sodišče ga je obsodilo celo na smrt! V zadnjem hipu, že na morišču, je bil od carja pomilosten. Mladi Dostojevski si je sicer ohranil življenje, a moral je v prognanstvo v Sibirijo, kjer je živel dolgih deset let med različnimi zločinskimi tipi v katorgi ali Mrtvem domu, ki ga je po prestani kazni tako mojstrski opisal.

Teško si je predstavljati, kako silno je prvotna obsodba na smrt, nenadna pomilostitev in življenje v jetnišnici vplivalo na genialnega in ognjevitega mladega literata, ki se ni zavedal prav nobene takšne krivde, ki bi opravičevala to dolgo življenje med pravimi

— Zanimiva šolska ura. Naš šolski radio živi vsaj v svoji prvotni podobi. Podobno kot ob začetku v Nemčiji tvori sedanje šolske ure v našem radiu razred pred mikrofonom. Naj si kdo misli o tej obliki kakor hoče, začetek je storjen. Ta teden je bila šolska ura jako zanimiva. Upamo, da so vse šole, ki posedujejo radio, to priliko izrabile. Nastopili so namreč v tork dopoldne otroci iz Slovenske krajine. Osnovnošolska mladina iz Bogojine v Prekmurju je ob priliki svojega izleta v Ljubljano privedla v radiu akademijo, katere spored je zanimiv in poučen. Saj je Slovenska krajina kot najnovejši, k domači zemlji priključeni del naše domovine, nam vsem še mnogo premalo znana. Spored je obsegal narodne pesmi, deklamacije, govor, vse v prekmurskem dialektu. — T. R. L.

Učiteljska gospodarska poslovalnica.

posreduje glede nabave:

šolskih potrebščin, zemljevidov in učil, šolskih zvezkov, vrtnega orodja, orodja za ročna dela, kuhinjske posode, pisalnih strojev, štampiljk, knjig vseh vrst, toplomerov, tlakomerov, glasbil, »Vakuum« fizik. ap., gum. predmetov za telovadbo, Fromovih stanic, »Kosmos« učil itd., itd., itd.

Zveze ima v: Ljubljani, Mariboru, Celju, Pesnici pri Mariboru, Ptuj, Zagrebu, Dunaju (Wien), Stuttgartu in Chemnitzu Nabavi pa lahko tudi vse druge inozemske izdelke, ki se jih pri nas ne dobi.

Naročila je treba poslati na naslov:

Učiteljska gospodarska poslovalnica v Mariboru. — V kratkem bo pričela poslovati tudi podružnica v Ljubljani.

Zelo koristno bi bilo ako bi poleg šol vsi člani UGP naročali svoje potrebščine potom UGP, ker bi s tem pripomogli, da bomo čimprej pričeli zidati Učiteljske domove.

— Tudi v Dravski banovini dobimo stalen šolski radio. Kraljevska banska uprava je odredila za šole ustanovitev posebnih ur »šolskega radia« in je poverila sekcijo UJU — Ljubljana, da sestavi odbor, ki bo v zvezi z radio-postajo v Ljubljani organiziral »šolski radio« za Dravsko banovino.

— Blago za obleke, perilo itd. nabavite po najugodnejših cenah (tudi na obroke) pri trvdki Novak, Ljubljana, Kongresni trg 15.

— Angleški učitelji v naših planinah. — Angleži do sedaj niso ravno v množicah posecali naše gore. V bodoče pa se bo menda to izpremenilo. Je med nami več ljudi, ki delajo za zblizanje tega velikega naroda z nami in za spoznavanje naših prelepih gor. V zadnjem času je posebno knjiga gospe Copeland o naših Alpah vzbudila med Angleži veliko zanimanje za naše kraje. Posledice se že kažejo. Poleg gostejših posetov posameznikov se je letos prijavila skupina trideset učiteljev

oz. učiteljskih kandidatov, ki bodo prišli k nam 5. avgusta. Dogovorili so se že s Slov. Plan. dr., da bodo ostali v Kamniški Bistrici štirinajst dni. Od tam bodo delali izlete po Kamniških planinah. Tretji teden bodo prebili v Ljubljani, od koder bodo pohiteli na Bled, v Bohinj in tudi v katero izmed naših podzemskih jam. Duša tega lepega obiska je seveda neumorna gospa Copeland, lektorica angleškega jezika na našem vseučilišču. Ker pa bodo obiskovalci hodili po naših Kamniških planinah le v manjših skupinah ter delali ture, ki jim bodo primerne — nekateri le lažje, drugi tudi plezalne — zato je potrebno, da bi se prijavilo nekoliko naših planincev, ki morda obvladajo nekoliko angleščine, da bi bili posebno v času od 5. do 17. avgusta na razpolago za vodstvo. Posebno bi bili v to poklicani naši učitelji. Oni, ki bi hoteli sodelovati kot vodniki, naj se blagovolijo pisмено javiti na naslov: Kunaver Pavel, ravnatelj meščanske šole, Zgornja Šiška 190. Končno pripominjam, da se bo posebno tu požrtvovalnost izplačala. Naša domovina je še vse premalo znana med Angleži; samo knjige in časopisi niso zadostna propaganda. Sedaj pa imamo priliko, da razkažemo lepote domovine onim, ki so poklicani, da vzgajajo narod. Z živo besedo bodo vneli mlada srca tisočev največjega naroda čela desetletja za kraje in ljudi, za katere se bodo navdušili. Zato: poklicani možje na delo in na pomoč! — P. K.

— Preminula je naša tovarišica Jospina Istenič, učiteljica v Doberničah, okraj Novo mesto. Tovarišice, počastimo njen spomin in darujmo glasom sklepa zborovanja »Društva učiteljic« vsaka 1 Din za naš dom, mesto cvetke na njen grob. Kot najprimernejše se je izkazalo, da poverjenica pobere ta prispevek na društvenem zborovanju in znesek pošlje po poštni položnici, ki se dobi na vsaki pošti. Številka poštne položnice »Društva učiteljic« je 11.654. Tako je storila tovarišica poverjenica v Ljublj. okrajnem društvu, vzhodni del, ter nabrala za cvetke umrlima tovarišicama Hribarjevi in Železnikarjevi Din 208.—

— Komentar k novemu uradniškemu zakonu. Kakor posnemamo po zagrebških uradniških listih, izide baje že v teku tega meseca komentar, katerega bo k novemu urad. zakonu napisal upokojeni predsednik upravnega sodišča v Zagrebu, g. Celso Cavalieri. Pisec, znan strokovnjak na polju uradniškega prava, namerava izdati knjigo, ki bo obsegala okroglo 30 tiskovnih pol in bo veljala približno 150 Din, izda jo pa v lastni založbi. Za ta komentar vlada med drž. uslužbenstvom veliko zanimanje, saj je znano, da je isti avtor pred leti izdal zelo temeljito in splošno hvaljeno enako delo o prejšnjem uradniškem zakonu. Interesanti naj se obrnejo na upravništvo »Narodnih Novin« v Zagrebu, Frankopanska 26, ker knjiga ne bo izšla, če se ne prijavi dovolj subskribentov. — N. G. »

— Gospodinski tečaji na dr. Krekovi šoli za učiteljice. Ti tečaji so za nas učiteljice, posebno mlajše, jako dragi. Vpisnina sama znaša 200 dinarjev, mesečina za 25 dni pa 1000 dinarjev. Pri tem morajo imeti notranje svoje posteljno perilo. — Zanimanje učiteljice za gospodinske tečaje je izredno veliko, ker se učiteljice dobro zavedajo potrebe gospodinske naobrazbe naroda. Zavedajo se tudi, da je ravno njih poslanstvo, da to naobrazbo širijo. Zato bi morale inštitucije to stremljenje podpirati in iskati kritiko na drugi strani. Koliko nas je učiteljic, ki

Gg. šolski upravitelji!

Vaša narodna dolžnost Vam nalaga, da zagotovite svoji šoli nabavo, z rešenjem ministarstva prosvete O. N. br. 86637/25. in O. N. br. 24398/30 odobrenih pomožnih učil v zemljepisnem pouku

Po naredbi prosvetnega oddelka Dravske banovine obvezana je vsaka šola imeti vsaj 1 izvod tega učila

Silke z Jadrana in Primorja

12 različnih umetniških barvastih slik Dalmacije in Primorja, izdelanih po naših najslavnejših mojstrih prof. Crnčiču, Kovačeviću in Krulčinu.

Znižana cena Din 296.—

razume se, da skupno z učno knjigo, zavajanjem in poštnino. Silke so velike 45x50 cm in so pripravljene tako, da se jih lahko obesi na zid. — Poleg tega, da so te lepe slike v okras šolskih prostorov, so po razpisu ministarstva za vojno in mornarico D. br. 44012/26 in ministarstva notranjih del J. B. br. 20495/26 najprimernejše sredstvo za uspešno propagando za naš Jadrán.

Nudite otrokom pri nazornem pouku užitek spoznavanja prirodnih lepot našega morja in Primorja! Budite v otrocih nacionalno zavest z doseglo ljubezni do jugoslovenskega Jadrana.

Oskrbo šol v Dravski banovini vrši samo: Banovinska zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani

smo že včasih popolnoma brezplačno bile v službi gospodarske naobrazbe naroda; zato pričakujemo, da se bo tudi nam šlo v tej zadevi na roko. Primerjaj tudi izdatke za tečaje, ki jih priredi Podmladek R. K. v Zagrebu.

— Uredništvo »Učiteljskega tovariša« potrebuje »Uradni list« od 29. marca 1930., št. 44., let. I., od 23. aprila 1930., št. 53., let. I.; »Uradni list« letnik XI., št. 109. od 31. okt. 1929. One, ki navedene številke »Uradnega lista« lahko odstopijo uredništvu, prosimo, da ga pošljejo na uredništvo in javijo ceno, za katero ga odstopajo.

— Občni zbor Pedagoške centrale v Mariboru. Letošnji redni občni zbor, deseti v obstoju tega pedagoškega društva, se je vršil v nedeljo 10. maja. Iz preglednega poročila predsednikovega (podrobno poročilo o razvoju in delovanju PC v prvem desetletju izide v jubilejnim zborniku po počitnicah) je razviden dokaj lep razmah klub gmetnih tekočam, nerazumevanju in drugim neprilicam. Najlepši uspeh stremjenja PC je preorientacija velikega dela slovenskega učiteljstva, ki skuša tudi v praksi uveljavljati principe novodobne vzgoje. Poročila ostalih funkcijonarjev so omenjala le delo preteklega poslovnega leta, ki je minilo brez vidnih zunanjih efektov. Delo odbora se je moralo radi razumljivega nerazpoloženja učiteljstva posvetiti le notranjim društvenim zadevam. Zato se je ocenjevanje knjig društvene knjižnice, kar pa še ne uspeva ker se je priglasilo premalo sodelavcev. Knjižnici PC se priključijo s pristankom kr. banske uprave tudi knjižnica sreskega učit. društva v Mariboru. Blagajniško poročilo izkazuje 20.244 Din dohodkov in 16.001 Din izdatkov. Med dohodki je največja postavka podpora ministarstva prosvete, ki je tudi lani poslalo 10.000 Din. Članarine je bilo vplačane 7600 Din; najtočnejše plačujeja »Društvo učiteljev mešč. šol« in »Učiteljsko društvo za Maribor in bližnjo okoli-

zločinci. Ker ga je »nolens volens« družilo življenje s temi nesrečniki jih je jel intenzivno študirati ter skušal dognati, kaj se godi na duše dnu teh propalih človeških natur. Njegova opazovanja in dognanja so tako ostroumna in tankosluha, da ga moramo po pravici uvrstiti med največje kriminalne psihologe vseh časov.

Omenjamo le njegovo mojstrovino »Zločin in kaznen«, ki jo mora poznati vsak kriminalist, da, vsak, ki se prišteva k izobraženemu sloju. Tudi Dostojevski priznava duševne zagonetke, ki jih ni moč razrešiti. V svojih delih, ki jih je postavno število, prikazuje najskritejše notranje nagibe dejanj, podzavestna snovanja. Podzavest je edini pravi motor vsega našega hotenja in nehanja. Najbolj priljubljen predmet dušeslovnih opazovanj so mu bili ljudje, ki stoje na meji med duševnim zdravjem in abnormalnostjo, takozv. psiho-pati. Pri tej priliki moramo poudarjati, da definicija popolno normalnega človeka ni mogoča ker je nemogoče eksaktno ugotoviti število svojstev, ki so značilna za normalno in nenormalno psiho. Skratka: Dostojevski je najraje slikal v svojih delih ljudi — tudi otroke s komplicirano duševnostjo, nenavadne tipe.

Vso čuvstveno in miselno logiko teh ljudi, ali otrok, je na nedosegljiv način »podobil« v serijo velikih romanov »Besis«, »Bratje Karamzovi«, »Idijote«, »Mladeniče«. Sežimo po teh delih, ne bo nam žal. Učili se bomo človeka metodično opazovati in gledali bomo z docela drugimi očmi nanj! Razgaljal je z prav demonično silo duševne boli v vsej globini in širini in zato so ga nekateri biografi proglasili za — sadista, t. j. človeka, ki se naslaja na trpljenje. Vsekakor so ti pretiravali in napravili Dostojevskemu krivico s to označbo. Posrečena se mi zdi le označba nemškega biograf Grusemanna »duševni kirurg«. To je bil Dostojevski v istini. Da duševna bol ali trpljenje izvove nehot, spontano v prvem hipu v sočloveku neko notranje zadovoljstvo, celo pri plemenitih naravah, je žal dejstvo, ki se ne da spraviti s sveta.

Poglejmo si le vsakdanje izkušnje. — Kjer se dogodi kakšna nesreča, leti vse skupaj in z vidnim zadovoljstvom pasajo ljudje svoje oči nad nesrečo. Naš mali človek ne bi čital časnikov, ako bi ne prinašali nič krvavega. Tudi v problem samomora, v to socialno zlo, ki zavzema osobito v današnji dobi že pošastni obseg, je posvetil Dostojevski s svojimi čudovitimi notranjimi očmi. Da se le malo o njih razgovorimo. — Najboljši duhovni ugrabajo neprestano, kaj jim je neki pravi vzrok.

Tudi Masaryk je posvetil temu soc. zlu eno knjigo: »Der Selbstmord als Massenerscheinung.« Masaryk je prišel do zaključka, da gre razširjenje te epidemije vedno roko v roki z upadom nrvnosti, vere. Evidentno je, da v veliki večini slučajev ne gre za socialno bedo ali za prekomerno fizično trpljenje. Dokaz: svetovna vojna, trpljenje frontnih vojakov. Število samomorov se ni dvignilo, vsaj ne znatno. Tudi v zaletju ni bilo glede samomorov hujske kakor v dobi miru pred krvavim svetovnim plesom. In sedaj? — Za izvršitev samomora je treba neke posebne duševne ustrojenosti, ustrojenosti, ki leži na ravni med duševnim zdravjem in blaznostjo. Psihiater Kretschmer označuje sklepe samomora za »Kurzschlusshandlungen.« »Živčna razdraženost«, »shipna duševna zmedenost« kaj radi označujejo časniki slučajje samomora. Vsekakor samomorilec ni popolnoma normalen v našem smislu v stanju izvršitve. Kaj je neposredni vzrok samomora? Nato se da različno odgovoriti. Vsekakor je nekaj takega, kar se samomorilca čutno silno dojm. Nam se lahko zde vzroki včasih silno otročji, a v obeh samomorilca so silno važni. Znano je, da je največji odstotek samorazov v inteligentnih krogih, ki so notranje razklani in so izgubili vero.

Dostojevski se je lotil tudi analize nežne erotike, prav posebno je analiziral duševnost takozv. interseksualnega ženskega tipa, t. j. ženske, ki jim je duševni habitus bolj moški, a so tudi včasih polnokrvne ženske. Skoro v vsakem delu nam predočuje Dostojevski v uprask anatomsko jasnostjo bolne in sila komplicirane ženske duše. In Dostojevski človek?

V svojem zasebnem življenju je užival le bore malo sreče. Prvi zakon mu je bil zelo nesrečen. Nahajal se je v večnih denarnih stiskah in tako je razumljivo, da je silno hitro pisal.

Boljše življenjske prilike bi dale njegovim delom večjo stilistično ali oblikovno popolnost. Dostojevski je bil epileptik. Božastni napadi so ga večkrat silno živčno izčrpali. — Kakšno je bilo mnenje sodobnikov o njem? Da omenjamo le sodbo Fr. Nietzscheja, avtorja »Übermensch« in silnega zaničevalca ljudi. Dostojevski je edini psiholog, od katerega sem se nekaj naučil. Moje osebno srečanje z njim spada med najlepše dogodke mojega življenja. (Grusemann: Dostojevski. Leipzig 1920.)

Dostojevski ni bil le genialen pisatelj, bil je tudi do gotove mere prorok svoje domovine. V proroških vidih je slikal bodočnost Rusije, (glej posebno »Besis« in »Bratje Karamzovi«) slutil je usodo svojega velikega naroda. Videl je že v naprej krvavo revolucijo, ki bo pretresla v tečajih veliko slovansko zemljo. Z leti je postal Dostojevski zelo veren. Označujejo ga za verskega mistika. Nato merijo tudi lastne besede (citirane po istem biografu Grusemannu) in čustva; nič ni popolnejšega, bolj harmoničnega, bolj moškega kakor je Odrješnik. Tudi biti ne more. Recimo, da bi spoznal, da v Kristusu ni resnica in je Kristus izven nje, jaz bi ne šel za resnico, ampak za Kristusom! — Dostojevski je bil blaga natura, poln silnega usmiljenja do vseh stvorov stvarstva, osobito do človeka, katerega je poznal, kakor malokdo.

F. M. Dostojevski je že dal materi zemlji, kar je njenega: njegovo telo je že strohnelo, a njegov genij še venomer oplaja neštete pisateljske generacije širom sveta in bo žarel tako dolgo, dokler bo živel človeški rod. Njegova slava raste od leta do leta in reči moremo tudi o njem, kar je rekel Ivan Prijatelj o našem Ivanu Cankarju, da je šele po smrti postal živ in začel živeti v svoji domovini — in izven nje — tisto večno življenje, ki je njemu in nji v nevenljivo čast in slavo.

Albin Spreitz.